

Inhoud

	Voorwoord	16
I	Wat zijn drugs en hoe werken ze?	19
1.1	Definitie drugs	19
1.2	Soorten drugs naar effect	20
1.2.1	Gedragingen	22
1.3	Betekeningen van druggebruik	23
1.3.1	Gebruik van drugs bij religie	23
1.3.2	Gebruik van drugs als medicijn	24
1.3.3	Gebruik van drugs als voedsel of om prestaties te verhogen	24
1.3.4	Gebruik van drugs als genotsmiddel	25
1.4	Redenen en motieven voor drugsgebruik	25
1.5	Gebruikspatronen	27
1.6	Opname, werking en afbraak	29
1.6.1	Opname	29
1.6.2	Verdeling over het lichaam	31
1.6.3	Werking	32
1.6.4	Afbraak	32
1.6.5	Uitscheiding	33
1.7	Werking van de hersenen	35
1.7.1	Het zenuwstelsel	36
1.7.2	De hersenen	36
1.7.3	De prikkeloverdracht tussen zenuwen	39
1.8	Risico's van gebruik	45
1.8.1	Lichamelijke risico's	45
1.8.2	Maatschappelijk functioneren	46
1.8.3	Misbruik/afhankelijkheid	46
1.9	Tolerantie, onthoudingsverschijnselen, craving	50
1.9.1	Tolerantie	50
1.9.2	Onthoudingsverschijnselen	51
1.9.3	Craving	52
1.10	Theorieën van verslaving	53

1.II	Beoordeling van risico's van gebruik	56
2	Alcohol	59
2.1	Geschiedenis	59
2.2	Wat is alcohol?	62
2.3	Soorten drank	63
2.3.1	Bier	63
2.3.2	Wijn	64
2.3.3	Sterke drank	65
2.3.4	Nieuwe drankjes	67
2.4	Effecten	67
2.5	Omvang gebruik	70
2.6	Opname en afbraak van alcohol	73
2.6.1	Opname: maag/darmen	73
2.6.2	Verdeling: bloed/lichaamsvocht	73
2.6.3	Afbraak: lever	74
2.7	Werking	76
2.8	Positieve gevolgen alcoholgebruik	78
2.9	Lichamelijke gevolgen alcoholgebruik	79
2.9.1	Calorieën, seks, nachtrust, adem en kater of alcoholvergiftiging	79
2.9.2	Hersenen/zenuwaandoeningen	81
2.9.3	Hart- en bloedvaten	84
2.9.4	Gastritis, leverziekten en alvleesklierontsteking	85
2.9.5	Kanker	87
2.9.6	Psychosen	87
2.9.7	Zwangerschap	88
2.10	Afhankelijkheid	89
2.10.1	Ontstaan tolerantie	89
2.10.2	Ontstaan onthoudingsverschijnselen	90
2.10.3	Theorieën alcoholverslaving	90
2.11	Maatschappelijke gevolgen	93
3	Opiaten	97
3.1	De geschiedenis van het opiaatgebruik	97
3.2	Opium en heroïne in Nederland	99
3.3	Wat zijn opiaten?	101
3.3.1	De plant: papaver somniferum	101
3.3.2	Diverse soorten opiaten	102
3.3.3	Bereidingswijze van morfine en heroïne	104
3.4	De effecten van opiaten	104
3.5	Omvang van het probleem	105
3.6	Opname en afbraak van opiaten	106

3.7	Gevolgen van opiaatgebruik	107
3.7.1	Syndromen die voorkomen bij heroïneverslaafden	107
3.7.2	Combinatie van stoffen, bijmengsels	110
3.7.3	Opiaatverslaving en zwangerschap	110
3.7.4	Psychiatrische ziektebeelden bij opiaatverslaving	111
3.7.5	Sociale gevolgen van heroïnegebruik	111
3.8	Behandeling van opiaatverslaving, de ontwikkelingen in Nederland	112
3.8.1	Methadonverstrekking in Nederland	114
3.9	Technische aspecten bij het voorschrijven van opiaatvervangende middelen	120
3.9.1	Methadon	120
3.9.2	Buprenorfine	122
3.9.3	Heroïne	123
3.9.4	Naltrexone	124
3.9.5	Speciale groepen	124
4	Misbruik van en verslaving aan medicatie	126
4.1	Benzodiazepinen	126
4.1.1	Geschiedenis	126
4.1.2	Wat zijn benzodiazepinen?	127
4.1.3	Omvang gebruik van benzodiazepinen	127
4.1.4	Opname en afbraak	128
4.1.5	Werking	129
4.1.6	Gevolgen van benzodiazepinegebruik	130
4.1.7	Benzodiazepineverslaving	131
4.1.8	Preventie	133
4.1.9	Drugs- en alcoholverslaafden en benzodiazepinen	133
4.2	Ernstige problemen rond slaapmiddelen in de geschiedenis	138
4.3	Antidepressiva	138
4.4	Antiparkinsonmiddelen	140
4.5	Pijnstillende middelen (niet-opiaten)	140
4.5.1	Acetylsalicylzuur (aspirine)	140
4.5.2	Paracetamol (panadol, finimal)	141
5	Overige verdovende middelen	143
5.1	Inleiding	143
5.2	GHB	143
5.3	Vluchtige stoffen	147
5.4	Poppers	150
5.5	Lachgas	152
5.6	Ether	154

5.7	Laudanum	155
5.8	Absint	155
5.9	Valeriaan	157
5.10	Kava Kava	158
5.11	Damiana	160
6	Stimulerende middelen: tabak	164
6.1	Geschiedenis	164
6.2	Tabak: wat is het?	165
6.2.1	Technieken tabaksindustrie	166
6.2.2	Stoffen in tabaksrook	168
6.3	Effecten van tabaksgebruik	170
6.4	Omvang gebruik	171
6.5	Opname stofwisseling	174
6.5.1	Opname in het lichaam bij de diverse toedieningsvormen	174
6.5.2	Verdeling door het lichaam en werking in de hersenen	175
6.5.3	Afbraak nicotine door het lichaam	176
6.6	Risico's van roken	177
6.6.1	Lichamelijke aandoeningen	177
6.6.2	Sociale gevolgen	180
6.6.3	Tabaksverslaving	181
6.7	Preventie en campagnes	182
6.7.1	Lesprogramma's	182
6.7.2	Voorlichting via massamedia aan jongeren	184
6.7.3	Informatiecampagnes gericht op volwassenen	184
6.7.4	Nationale stopcampagnes	185
6.8	Wetgeving	186
6.9	Hulpverlening	189
7	Stimulerende middelen: cocaïne	196
7.1	Geschiedenis	196
7.2	Wat is cocaïne?	198
7.3	Effecten van cocaïnegebruik	200
7.3.1	Psychische effecten van cocaïne	201
7.3.2	Lichamelijke effecten van cocaïne	202
7.4	Omvang cocaïnegebruik	203
7.4.1	Bevolking	203
7.4.2	Scholieren	204
7.4.3	Problematisch gebruik	204
7.4.4	Hulpvraag	204
7.5	Opname en afbraak van cocaïne	207
7.6	Gevolgen van cocaïnegebruik	208

7.6.1	Lichamelijke complicaties	208
7.6.2	Psychopathologische syndromen bij cocaïnegebruik	213
7.7	Afhankelijkheid	214
7.8	Maatschappelijke gevolgen	215
7.9	Behandeling van cocaïneverslaving	217
7.9.1	Snuivers	217
7.9.2	Gebruikers van base en spuiters	217
8	Stimulerende middelen: amfetamine	221
8.1	Geschiedenis	221
8.2	Wat is amfetamine? Soorten amfetaminen	223
8.2.1	Chemie amfetaminen	223
8.2.2	Chemische structuren van amfetaminen en verwante stoffen	226
8.2.3	Gebruik amfetaminen	230
8.3	Effecten	231
8.4	Omvang gebruik	232
8.5	Opname van amfetaminen en effecten	
	Op de stofwisseling	233
8.5.1	Opname, verdeling en uitscheiding	233
8.5.2	Werking op het centraal en perifeer zenuwstelsel	234
8.6	Risico's van amfetaminegebruik	236
8.6.1	Lichamelijke aandoeningen als gevolg van amfetamine	236
8.6.2	Sociale gevolgen	240
8.6.3	Lichamelijke en psychische afhankelijkheid	240
8.6.4	Opvang bij crises/behandeling	242
8.6.5	Harmreduction	242
8.7	Lijst van gebruikte afkortingen	243
9	Stimulerende middelen: xtc	245
9.1	Geschiedenis	245
9.2	Wat is xtc?	246
9.3	Effecten	249
9.4	Omvang gebruik	251
9.4.1	In de algemene bevolking in Nederland	251
9.4.2	Bijzondere groepen	252
9.4.3	Wereldwijd	252
9.5	Opname/stofwisseling	253
9.6	Lichamelijke aandoeningen als gevolg van xtc	255
9.6.1	Hyperthermie	256
9.6.2	Serotoninesyndroom	260
9.6.3	Cardiovasculaire problemen en cerebrovasculaire accidenten (cva)	262

9.6.4	Leverschade	263
9.6.5	Hyponatriëmie (watervergiftiging)	264
9.6.6	Neurotoxiciteit	266
9.6.7	Cognitieve problemen	269
9.6.8	Psychiatrische problemen	269
9.6.9	Gebit	270
9.6.10	Risico's bij polydruggebruik	270
9.6.11	Zwangerschap	271
9.7	Sociale gevolgen van xtc-gebruik	271
9.7.1	Probleemgebruik	272
9.7.2	Maatschappelijke en sociale gevolgen van langdurig xtc-gebruik	272
9.7.3	Uitgaan en gezondheid	272
9.7.4	Xtc-gerelateerde ziekenhuisopnamen	273
9.7.5	Xtc en verkeer	274
9.7.6	Agressie	274
9.8	Verslaving aan xtc	275
9.9	Risico's beperken van xtc-gebruik	275
10	Overige stimulerende middelen	279
10.1	Inleiding	279
10.2	Cafeïne: koffie, energizers en smartshopproducten	279
10.3	Ephedra	284
10.4	Ritalin [®] (methylfenidaat)	287
10.5	Modafinil (modiodal [®])	291
10.6	Qat, khat, mira	292
10.7	Kanna	297
10.8	Sildenafil (viagra [®]) en yohimbine	298
11	Tripmiddelen: lsd en psychedelische paddenstoelen	305
11.1	Geschiedenis	305
11.2	Wat is lsd? Wat zijn psychedelische paddenstoelen?	309
11.3	Omvang gebruik	314
11.3.1	In de algemene bevolking in Nederland	314
11.3.2	Scholieren	314
11.3.3	Bijzondere groepen	315
11.3.4	Hulpvraag	316
11.4	Effecten	316
11.4.1	Veranderingen in zintuiglijke (sensorische) perceptie	316
11.4.2	Verandering in stemming	317
11.4.3	Verandering van tijdsperceptie	317
11.4.4	Veranderingen in mentale processen	318
11.4.5	Lichamelijke effecten	320
11.5	Opname en stofwisseling	320

11.5.1	Gebruikswijze en opname	320
11.5.2	Werking in de hersenen	321
11.5.3	Uitscheiding	322
11.6	Risico's	322
11.6.1	Lichamelijke risico's	322
11.6.2	Psychologische problemen	325
11.6.3	Verslaving	328
11.6.4	Sociale gevolgen	328
11.6.5	Wetenschappelijk onderzoek en medische toepassingen voor tripmiddelen	330
11.6.6	Risico's beperken	334
12	Tripmiddelen: cannabis	337
12.1	Geschiedenis	337
12.2	Wat is cannabis?	340
12.3	Effecten van cannabis	343
12.4	Omvang gebruik	345
12.4.1	In de algemene bevolking in Nederland	345
12.4.2	Bijzondere groepen	346
12.4.3	Hulpvraag	347
12.4.4	Wereldwijd	347
12.5	Opname en stofwisseling	347
12.6	Risico's van cannabis	351
12.6.1	Lichamelijke gevolgen van cannabis	351
12.6.2	Sociale gevolgen	357
12.6.3	Verslaving	360
12.6.4	Risico's beperken	363
12.7	Cannabis als medicijn	365
13	Het gebruik van overige tripmiddelen	369
13.1	Inleiding	369
13.2	Mescaline	374
13.2.1	Wat is het?	374
13.2.2	Risico's	375
13.3	2C-B, 2C-T-7, DOM en DOB	377
13.3.1	Wat is het?	377
13.3.2	Risico's	379
13.4	DMT en ayahuasca	380
13.4.1	Wat is het?	380
13.4.2	Risico's	384
13.5	Lboga	385
13.5.1	Wat is het?	385
13.5.2	Risico's	387
13.6	PCP	388

13.6.1	Wat is het?	388
13.7	Ketamine	389
13.7.1	Wat is het?	389
13.7.2	Risico's	391
13.7.3	Medische toepassingen	393
13.8	Dextromethorfan	394
13.8.1	Wat is het?	394
13.8.2	Risico's	396
13.9	Salvia divinorum	397
13.9.1	Wat is het?	397
13.9.2	Risico's	399
13.10	Atropineachtigen	400
13.10.1	Wat is het?	400
13.10.2	Risico's	403
14	Doping	407
14.1	Inleiding	407
14.2	Geschiedenis	407
14.3	Wat is doping?	408
14.4	Middelen en effecten	412
14.4.1	De dopinglijst	413
14.4.2	Overige prestatiebevorderende middelen	418
14.5	Omvang van gebruik	420
14.5.1	Cosmetische sporters	421
14.5.2	Topsporters	423
14.6	Bijwerkingen en risico's	424
14.7	Conclusies	431
15	Gokken	433
15.1	Geschiedenis	433
15.2	Wat is gokken	434
15.3	Uitkeringspercentage en kansberekening	436
15.4	Soorten gokspelen en regelgeving	437
15.4.1	Loterijen	438
15.4.2	Gokkasten	438
15.4.3	Casinospelen	441
15.4.4	Gokken op internet	443
15.5	Riskante gokspelen	445
15.6	Omvang	447
15.7	Risico's van gokken	448
15.8	Wat bevordert de kans om in de problemen te raken?	451
15.9	Preventie	453
15.10	Behandeling	454

16	Internetverslaving	456
16.1	Inleiding	456
16.2	Wat maakt het internet zo verleidelijk?	461
16.3	Compulsief internetgebruik, psychosociaal welzijn en persoonlijkheid	462
16.4	Perspectief en trends; behandeling en preventie	466
17	Moderne verslavingen	471
17.1	Inleiding: moderne verslavingen	471
17.2	Geschiedenis	472
17.3	Neurobiologische verklaring van seks, eet- en koopverslaving	473
17.4	Behandeling	474
17.5	Seksverslaving	475
17.5.1	Wat is het?	475
17.5.2	Kenmerken	476
17.5.3	Oorzaken	478
17.5.4	Omvang	479
17.5.5	Behandeling	479
17.6	Eetverslavingen	480
17.6.1	Wat is het?	480
17.6.2	Kenmerken	481
17.6.3	Risicofactoren	482
17.6.4	Omvang	485
17.6.5	Behandeling	486
17.7	Koopverslaving	489
17.7.1	Wat is het?	491
17.7.2	Kenmerken	492
17.7.3	Oorzaken	492
17.7.4	Omvang	493
17.7.5	Behandeling	493
17.8	Discussie: hoe moderne verslavingen te behandelen	495
18	Preventie	498
18.1	Wat is preventie?	498
18.2	Modellen van gedragsverandering	506
18.2.1	Transtheoretisch model	506
18.2.2	Ase-model	507
18.2.3	Model van persuasieve communicatie	509
18.2.4	Sociaal-cognitieve theorie	510
18.3	Preventiemethoden	512
18.3.1	Beschikbaarheid beperken	513
18.3.2	Voorlichting en educatie	514
18.3.3	Vroegsignalering	516

18.4	Evidence-based werken	520
18.4.1	De preventiepraktijk	520
18.4.2	Effectieve preventieprojecten	522
19	Verslavingsgedrag en somatiek	526
19.1	Inleiding	526
19.2	Verslavingsgedrag	526
19.2.1	Alcohol	528
19.2.2	Illegale drugs	533
19.3	Overige verslavingen	537
19.3.1	Wat betekent verslavingsgedrag voor de hulpverlener?	538
19.3.2	Informatie	541
19.4	Somatisch-medische problemen bij drugsgebruikers	541
19.4.1	Algemeen	541
19.4.2	De leefstijl	544
19.4.3	De toedieningsvorm en schadelijke gevolgen	544
20	Behandeling van verslaafden	552
20.1	Inleiding	552
20.2	Zelfhulp	553
20.2.1	Verschillende modellen	554
20.3	Stepped care en disease management	555
20.4	Probleemverkenning en diagnostiek	557
20.5	Het motiveren van de cliënt	558
20.6	Detoxificatie	560
20.6.1	Alcohol	560
20.6.2	Benzodiazepine	560
20.6.3	Opiaten	561
20.7	Behandeling	561
20.7.1	Inleiding	561
20.7.2	Minimale interventiestrategie	562
20.7.3	Leefstijltrainingen	562
20.7.4	Systeembehandeling	563
20.7.5	Medicamenteuze behandeling	563
20.7.6	Community reinforcement approach (cra)	564
20.7.7	Deeltijdbehandeling	564
20.7.8	Klinische behandeling	565
20.7.9	Terugval en terugvalpreventie	569
20.7.10	Nazorg	569
20.8	Meervoudige problematiek	570
20.8.1	Justitiële verslavingszorg	570
20.8.2	Dubbeldiagnostiek: verslaving en psychiatrische stoornissen	572
20.8.3	Verstandelijke beperkingen en verslaving	574

20.9	Chronisch verslaafden/sociale verslavingszorg	574
20.9.1	Methadonverstrekking	575
20.9.2	Heroïneverstrekking	576
20.9.3	Gebruikersruimten	577
20.9.4	Woon, werk en activiteitenbegeleiding	578
20.9.5	Intramuraal motivatiecentrum (imc)	578
20.9.6	Trajectbegeleiding, bemoeizorg en casemanagement	579
20.10	Nieuwe ontwikkelingen: internettherapie	580
20.11	Prognose, verloop en behandelresultaten	584
21	Beleid	589
21.1	Geschiedenis van beleid: de eerste maatregelen	589
21.2	Verbieden of regelen	590
21.2.1	Verbieden van alcohol en drugs	592
21.2.2	Reguleren van gebruik	593
21.2.3	Legaliseren van alcohol en drugs	593
21.3	Het drugsbeleid	595
21.3.1	De opiumwet	596
21.3.2	Het cannabisbeleid	598
21.3.3	Het harddrugsbeleid: heroïne en basecoke	602
21.3.4	Het beleid ten aanzien van uitgaansdrugs	605
21.4	Het alcoholbeleid	606
21.4.1	De huidige drank- en horecawet	607
21.4.2	Overige relevante wetgeving voor het alcoholbeleid	608
21.4.3	Recente beleidswijzigingen en plannen	609
21.4.4	Effectieve maatregelen bij alcohol	610
21.5	Het tabaksbeleid	612
21.6	Het gokbeleid	613
21.7	De toekomst: een cannabiswet?	615
	Begrippenlijst Woordenlijst straattaal	617
	Auteurs	630
	Register	634